

Kartegging av naturverdier på Ekeberg 2008

Terje Blindheim

Ekstrakt

BioFokus v/Terje Blindheim har utført naturfaglige tilleggsregistreringer i deler av Ekebergskrenten og Ekebergplatået på vegne av Friluftsetaten i Oslo kommune. Det har vært fokus på avgrensning av eksisterende naturtyper, tilleggsdokumentasjon av særlig viktige områder innenfor avgrensede naturtyper og forekomst av fremmede arter. Det er blitt gjort noen grenseendringer, tre nye naturtypelokaliteter er kartlagt og 10 kjerneområder er avgrenset.

Nøkkelord

Oslo
Ekeberg
Naturtypekartlegging
Fremmede arter
Skulpturpark

Omslag

FORSIDEBILDER
Øvre (Blodstorkenebb): Kim Abel
Midtre (Furulåg): T. Blindheim
Nedre (Skoginteriør): T. Blindheim

LAYOUT
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 82-92005-00-5

Biofokus-rapport 2008-26

Tittel

Kartlegging av naturverdier på Ekeberg 2008

Forfatter(e)

Terje Blindheim

Dato

28. oktober 2008

Antall sider

14 sider inkl. vedlegg

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Friluftsetaten, Oslo kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:

<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Kartlegging av naturverdier på Ekeberg 2008

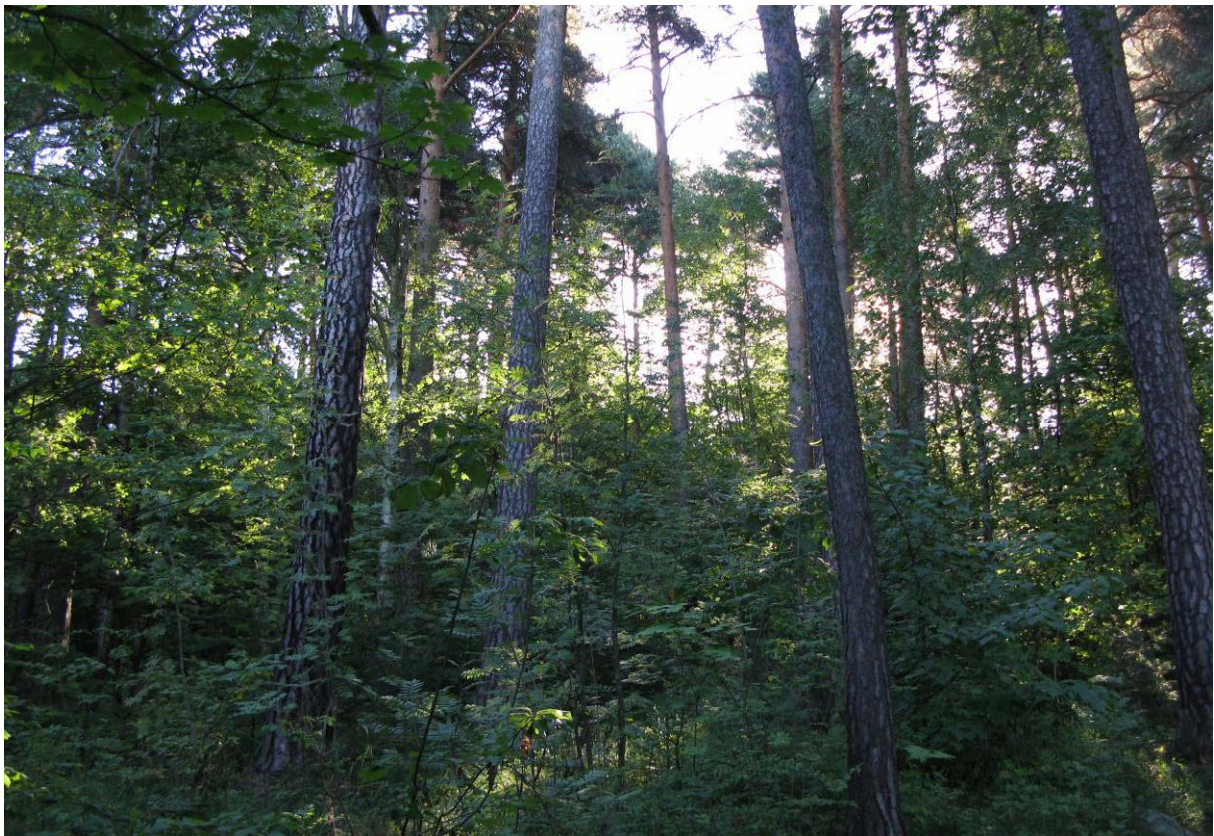
Notat 29. oktober 2008

Bakgrunn

På oppdrag for Friluftsetaten i Oslo kommune har BioFokus v/ Terje Blindheim foretatt naturfaglige undersøkelser på Ekeberg. Bakgrunnen for prosjektet er at det skal utarbeides en landskapsplan for området. Det er bl. a. planer om en skulpturpark og i denne forbindelse er det ønske om å vite nærmere om hvor det er særlig viktige biologiske forekomster. De eksisterende lokalitetene har blitt undersøkt seint på året og det har vært usikkert hvorvidt viktige floristiske elementer har blitt oversett av denne grunn. Undersøkelsene denne gang ble derfor lagt til høysommer, nærmere bestemt 2. og 3. juli 2008. Undersøkt område er angitt i figur 1. Området er tidligere rimelig godt undersøkt i forbindelse med naturtypekartleggingen i kommunen. Totalt 6 naturtype-lokaliteter dekker store deler av det undersøkte området.

Resultater

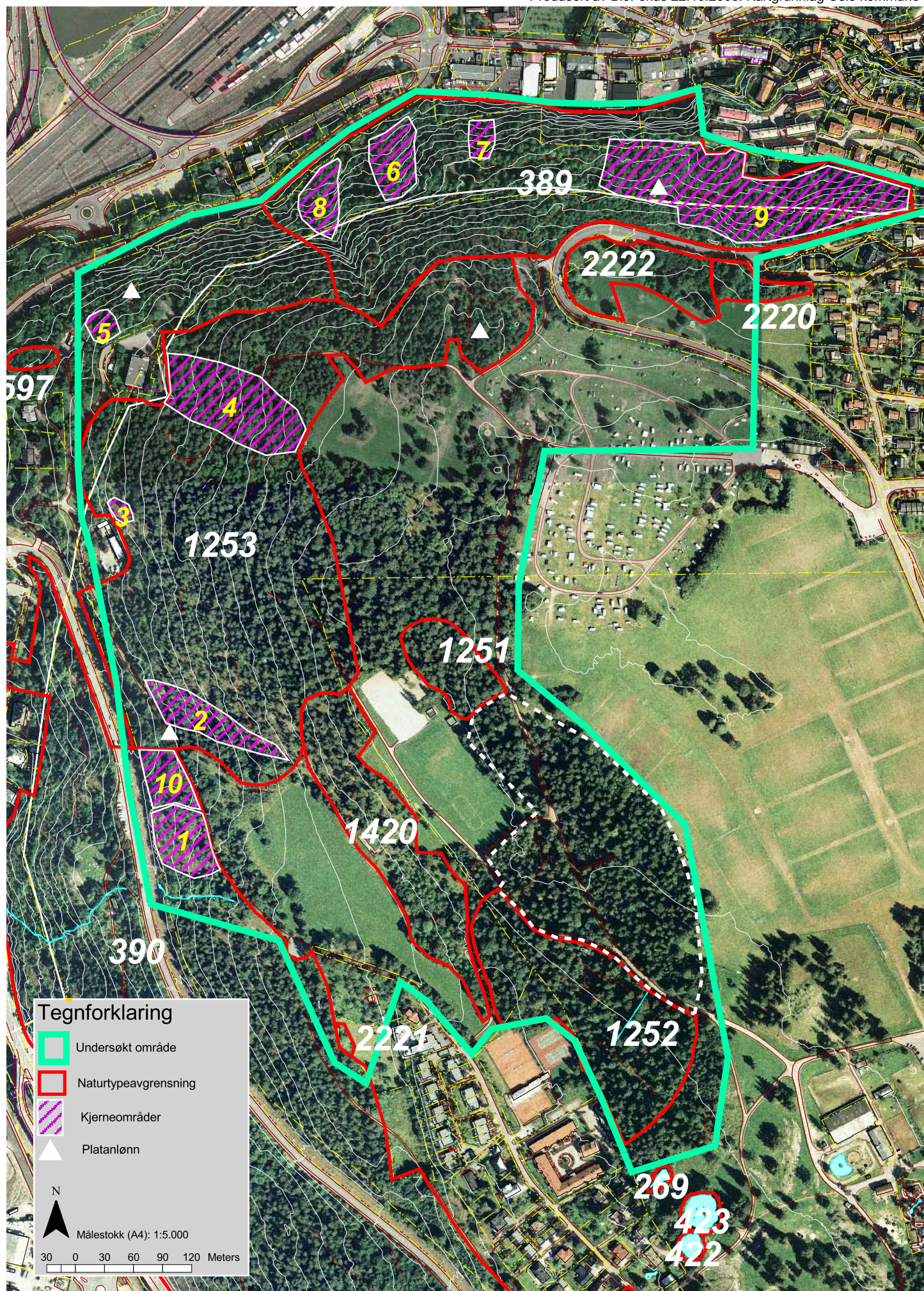
I forbindelse med befaringene ble det ikke avdekket særskilte naturverdier som ikke allerede var kjent fra området. Lokalitet 1253 har blitt utvidet en del mot nord og nordøst og lokalitet 1420 har blitt utvidet mot sør. Begge utvidelsene er begrunnet med at de registrerte kvalitetene fortsetter ut over det areal som var avgrenset. Tre nye lokaliteter er avgrenset. Lokalitet 2220, gammel lauvskog-C verdi, 2221, dam-B verdi og 2222, hagemark-C verdi. I tillegg til å ha oppdatert naturtypekartet for området er det blitt foretatt en vurdering av de enkelte naturtyper for å vurdere om det finnes spesielt viktige deler innenfor avgrensningene. Disse vurderingene resulterte i avgrensning av 10 områder som har noe høyere, avvikende eller mer sårbare kvaliteter enn de andre delene av en biotop. Lokalitetene er nummerert fra 1-10 og kan sees på figur 1. Nedenfor beskrives de ulike naturtypelokalitetene og under avsnittet skjøtsel og hensyn er det gitt en kort drøfting i forhold til planlagte tiltak i området.

Bildet viser høyreist furuskog med undersjikt av løv som er typisk på litt rikere grunn i området.

Naturverdier på Ekeberg

Produsert av BioFokus 22.10.2008. Kartgrunnlag Oslo kommune

Naturtypelokaliteter (nummerering i henhold til figur 1)

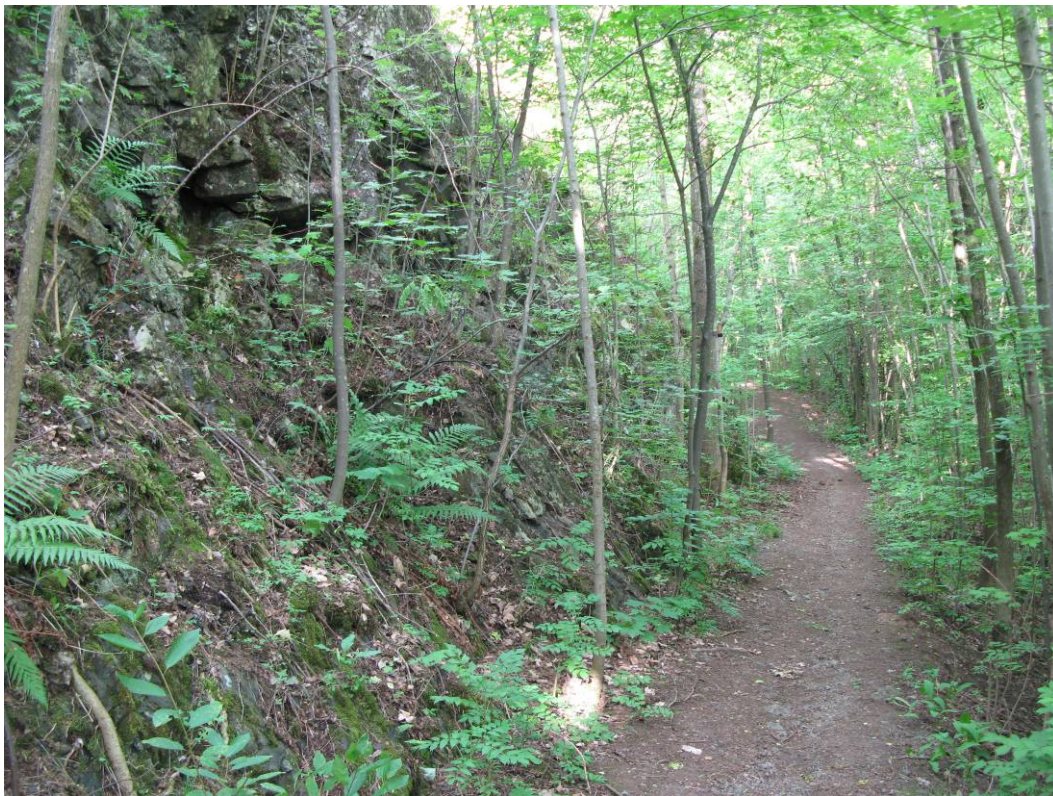
Lokalitet 389, Rik edelløvsskog, med tilhørende kjerneområder 6-9.

Området er fra tidligere vurdert i forbindelse med edelløvsog i Oslo: Meget verneverdig bestand av rik edelløvsskog. Den relativt homogene utformingen med lønn og ask i tresjiktet er sjeldent i Oslo kommune. Det ble totalt registrert 101 karplanter i området (Bronger & Rustan 1983). Forekomsten av hvitmure er etter all sannsynlighet utgått.

Kartleggingen i 2008 bekrefter at denne beskrivelsen fortsatt er dekkende for området, men det bør legges til at skogen ikke er særlig gammel. Gamle trær og gammel-skogselementer som liggende og stående død ved mangler nesten helt. Skogen er ganske ensjiktet og feltsjiktet er generelt dårlig utviklet. De fire kjerneområdene 6-9 utgjør de viktigste delene av biotopen. Mellom og sør for disse er det skinnere skog hvor til dels furu og bjørk overtar og det er tørr blåbærvegetasjon som dominerer.

Lokaliteten er gitt verdi som viktig (B verdi). Denne verdien opprettholdes etter befarings i 2008. I tillegg til å ha viktige edelløvsogskvaliteter er området trolig et viktig viltområde som har en viktig funksjon for mange fuglearter.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å unngå inngrep innenfor de fire kjerneområdene, med unntak av forsiktig tynning langs kunstnerstien. Det er særlig viktig å ikke fragmentere restene med løvskog ytterligere og lage installasjoner som kan føre til at man må pleie skogen unødvendig mye i tilknytning til disse kjerneområdene.

Bildet viser kunstnerstien med omgivelser innenfor kjerneområde 9 i lok. 389.

Bildet viser overgangen mellom fattigere mark og rikere edelløvskog langs nedre sti, vest for kjerneområde 8..

Rik edelløvskog med innslag av en del bjørk. Skrint jordsmonn med mye stein i bunn. Fra kjerneområde nr. 6.

Lokalitet 1253, Gammel furuskog, med tilhørende kjerneområder 2-4

Lokaliteten er tidligere undersøkt i forbindelse med naturtypekartleggingen i kommunen og ble besøkt av Tom Hellik Hofton 23. oktober 2003: Vestvendt skråning med forholdsvis glissen furuskog med innslag av diverse løvtrær og gran. Furua har forholdsvis stor

aldersspredning og sjiktning. Innslag av en del ganske grove trær med grov bark og tørre greiner. Innslag av noe gadd og læger av furu. De nedre delene er rikest med mest lågurtskog med bl. a. liljekonvall og kantkonvall. I øvre deler veksler det mellom lavskog og bærlyngskog. Hele skogen har et tørt, varmt og soleksponert miljø med det potensial disse forholdene gir for en interessant insektfauna. Verdien er satt til viktig (B verdi), da potensial for å finne sjeldne insekter og sopp vurderes som stort.

Skjøtsel/Hensyn: Kjerneområde 4 er den frodigste delen av lokaliteten. Her finnes en sigevannspåvirket furuskog med stort innslag av ask som og noe hegg. Vegetasjonstypen er sjelden og må regnes som en blanding av or-askeskog og lågurt furuskog. Den rødlistede arten begerfingersopp (Nær truet) ble funnet på ei låg av hegg i nedre del av kjerneområdet. Det vil være uheldig med inngrep i denne spesielle skogtypen. Inngrep ovenfor dette området vil kunne ødelegge vannsaget som er en forutsetning for at kvalitetene opprettholdes.

Kjerneområde 3 er et mindre åpent område med noe rikere karplanteflora. Her finnes blodstorkenebbeng av samme utforming som på andre steder langs østsiden av Indre Oslofjord. Registrerte arter som karakteriserer området er olavsskjegg, blodstorkenebb, svartburkne, lodnebregne, smørbukk, engtjæreblom, sølvmyr, markjordbær, gulmaure, kantkonvall, hvitbergknapp, rødknapp, hvitmaure, prikkperikum, ormetelg, berberis og morell. Av fremmede problematiske arter ble det registrert gravbergknapp og platanlønn. Del av et større åpent område som er fattigere lenger sørøst med dominans av røsslyng og sauesvingel. Ved evt. bruk bør de fattigere delene prioriteres brukt.

Kjerneområde 2 er angitt som kalkfuruskog på vegetasjonskartet, men bare ganske små arealer har rikere flora. Her finnes arter som dvergmyr, knollmjødurt, engtjæreblom, bakketimian, slåpetorn og bergrørkvein. Det avgrensede området bør søkes bevart ved evt. tiltak.

Det er spredning av edelgran og gullregn i lokalitet1253. Mindre tiltak vil i seg selv neppe gjøre situasjonen med fremmede arter verre. Det bør imidlertid gjøres en umiddelbar jobb for å få fjernet edelgran og platanlønn som sprer frukter i området. Som prioritet to bør det fjernes gullregn og gravbergknapp.

Bildet viser skrinn furuskog til venstre slik den forekommer i sørlige og nedre deler av lok. 1253. Bildet til høyre viser den rike furuskogen med høyreist ganske grov furu, samt ask. Bildet er tatt ved en mindre bekk som tidvis graver noe i løsmassene.

Lokalitet 1251, Rik sumpskog

Lokaliteten er tidligere undersøkt i forbindelse med naturtypekartleggingen i kommunen og ble besøkt av Tom Hellik Hofton 23. oktober 2003: Slakt søkk hvor fuktighet gir dominans av middelaldrende svartor med tendenser til sokkeldannelse. Furu og gran er også vanlige treslag. Det er innslag av bjørk, selje, ask og lønn. Gamle trær og død ved finnes ikke. Bra potensiale til å utvikle større kvaliteter på sikt.

Lokaliteten er gitt verdi som lokalt viktig (C verdi) i 2003. Ut fra kriteriene i håndboka fra 2006, som sier at rike sumpskoger skal ha verdi fra B-A, bør verdien av lokalitet 1251 settes til verdi B da den er rik og intakt i form av ikke å være nevneverdig grøftepåvirket. Størrelse og mangel på gammelsskogs kvaliteter trekker verdien ned. Det er heller ikke registrert noen spesielle arter i lokaliteten.

Skjøtsel/hensyn: Rike sumpskoger er en sårbar naturtype i forhold til inngrep, da små endringer i biotopens vannbalanse kan føre til at kvaliteten i stor grad reduseres. Det bør derfor unngås å påvirke lokaliteten eller områder rundt lokaliteten. Gravearbeider nærmere enn 30 meter fra lokaliteten bør unngås.

Bildet viser svartorskogen i en forholdsvis tørr periode.

Lokalitet 1252, Gammel granskog

Lokaliteten er tidligere undersøkt i forbindelse med naturtypekartleggingen i kommunen og ble besøkt av Tom Hellik Hofton 23. oktober 2003: Slak vestvendt skråning med lågurtskog og noe høgstaudeskog av gran. I tillegg til gran, som er dominerende treslag, finnes furu, bjørk, osp, hegg, selje, hassel, ask, lønn og bøk. Sjøktningen er varierende og mange graner er oppkvistet til langt opp på stammen. Grantrærne er jevngamle og forholdsvis grove. Til tross for liten skoglig kontinuitet bør det være potensiale for sjeldne markboende sopp i en så rik granskog på høy bonitet.

Verdien er vurdert til lokalt viktig (C verdi) i 2003, en verdivurdering som opprettholdes etter ytterligere befarings i 2008. Kvalitetene er i 2008 i første rekke knyttet til at det er en særegen type granskog på høy bonitet. Skogen er imidlertid ikke særlig gammel og mangler nesten helt læger og gadd, samt gamle trær. På sikt vil dette området kunne huse store kvaliteter knyttet til storvokst og elementrik (død ved, gamle trær, høystubber m.m) granskog med høy produksjon.

Områdene mellom lokalitet 1252 og 1251, samt noe vest for 1251 innehar granskog som har ganske like kvaliteter som de som er beskrevet i 1252. Disse arealene kan også inkluderes i lokalitet 1252, som restaureringsbiotop. Da verdien er lokal/lav er det i stor grad opp til forvaltningen å avgjøre om man vil restaurere områder med høybonitetsgranskog som ellers i liten grad er bevart på nedre Østlandet. Det faktum at lavereliggende høyproduktiv granskog er ett av de største manglene i dagens skogvern peker mot at en del områder av denne typen bør innlemmes som lokalt til regionalt viktige og overlates til fri utvikling. Et forslag til avgrensning av et større område er gjort med stiplet hvit linje.

Det er registrert en middels stor forekomst av kjempebjørnekjeks like syd for den avgrensede naturtypen.

Skjøtsel/hensyn: Dersom granskogen skal kunne utvikle seg rimelig fritt er det viktig å ikke fragmentere området ytterligere. Trærne her blir over 30 meter høye og det kreves plass dersom man skal unngå stadige konflikter med andre interesser når trærne blir eldre og begynner å falle. Dersom det er aktuelt med nye installasjoner i den flate granskogen oppe på platået bør man velge steder som allerede er velbrukte, f. eks. stikryss. Det bør ikke gjøres inngrep der det i dag ikke er stier eller bare lite brukte stier. Det er viktig å forsette den årlige bekjempelsen av kjempebjørnekjeks.

Bildet viser frodig granskog tett dekket av skogsnelle i lokalitet 1252. Typisk utforming av de høyproduktive granskogene på Ekebergplataet.

Lokalitet 1420, Kantkratt/Naturbeitemark

Lokaliteten er tidligere undersøkt i forbindelse med naturtypekartleggingen i kommunen: Gjenværende del av større beiteområde på Ekeberg. Ligger mellom gressplener på tre kanter og furuskog i nord. Engpreget vegetasjon med krattvegetasjon av slåpetorn, mispler, rosebusker og beberis. Eksponert solrik lokalitet hvor det er potensial for insektarter knyttet til rik kantkratt-vegetasjon og blomsterenger.

Et par av den sårbare arten skogdue er registrert i noen gamle furutrær her. Kanskje den hekker her eller i Ekebergskrenten (lok nr. 390). Etter registrering i 2008 er lokaliteten utvidet ned mot turvei i sør da kvalitetene stort sett var de samme her, dog med noe mer skog og mindre kantkratt. Verdien er tidligere satt til B og denne vurderingen opprettholdes. Området er ganske spesielt og vurderes som et viktig område særlig for insekter.

Skjøtsel/hensyn: Området er trolig beitet tidligere, men hevd har nå vært opphørt i ganske lang tid og området er i gjengroing. Det er ønskelig å opprettholde andelen av eng og buskvegetasjon. Det bør ryddes kratt og enkelte større trær bør fjernes for å opprettholde den åpne vegetasjonen. Området bør slås eller beites.

Bildet til venstre viser de sørlige delene hvor engvegetasjonen er i ferd med å overtas av skog og hvor det er et stort behov for skjøtsel. Til høyre sees den skrinne noe grasdominerte engvegetasjonen.

Lokalitet 390, Sammensatt natur med en rekke ulike miljøer

Det er kun en liten del av lokalitet 390 som faller innenfor undersøkelsesområdet. Det gjelder kjerneområde 1 og 10. Generelt kan det sies at lokalitet 390 burde splittes opp i flere ulike naturtyper for å forenkle fremstillingen av de. Det finnes trolig nok dokumentasjon nå til å gjøre dette.

Området inngår i det nylig vedtatte Ekebergskrånningen naturreservat, som har klare begrensninger for hvilke tiltak som kan utføres. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet.

Kjerneområde 1 er en rik eng av blodstorkenebbtype. Området er godt kjent for kommunen og det pågår skjøtsel i området for å hindre gjengroing. Det bør vurderes å lage en egen naturtype av denne lokaliteten da den skiller seg mye ut fra den omkringliggende skogen.

Kjerneområde 10 består av en del storvokste edelløvtrær som måler 50-70 cm i diameter. Død ved og gadd er fraværende og vegetasjonen er ensartet med ett tett teppe av skvallerkål over nesten hele lokaliteten.

Skjøtsel/hensyn: Kjerne 1 bør hevdes ved rydding av oppslag av unge trær hvert 2-3 år. Det er trolig mulig å gjøre mindre inngrep oppe ved turveien i øst uten at områdets naturkvaliteter forringes. I kjerne 10 bør krattskog fjernes slik at de store relativt vidkronede trærne fristilles og det kommer mer sol inn på dem. Forhåpentligvis vil dette også virke positivt inn på vegetasjonen.

Bildet viser eng og kantkratt fra kjerneområde 1.

Lokalitet 2220, Gammel lauvskog

Lokaliteten ble nyregistrert sommeren 2008: Lokaliteten er liten og ligger vest for innkjøringa til Brannfjellveien og grenser til gressletter på Ekeberg i sør. Området

inneholder spredt med ganske grove trær av lønn, ask, osp og bjørk. Naturtypen er vurdert som gammel lauvskog, men har helt klart innslag av edelløvskog i seg. Typisk vårflora med hvitveis, men nesten uten utviklet vegetasjon i juli. Vegetasjonstypen er av lågurttype. Vanlige arter er liljekonvall, skogsalat, skogsveve, smørbukk, løkurt og hassel. Det finnes noe liggende død ved spredt i området. Skogen er tosjiktet med en del høyreiste trær og med et sjikt med yngre undertrykte trær under disse. Området har trolig vært hagemark tidligere, og hatt ett noe mer åpent preg. Verdien vurderes å være lokal (C verdi) da skogen ikke er spesielt gammel, rik på nøkkelementer eller har dokumentert spesielle arter.

Skjøtsel/hensyn: Området kan overlates til fri utvikling eller man kan vurdere å tynne ut undersjiktet av småtrær noe for å få inn mer lys. Dette kan særlig prioriteres i de sørlige delene av området mot gressmark.

Bildet viser tett løvskog med dårlig utviklet feltsjikt i lok. 2220 i juni pga. lite lystilgang.

Lokalitet 2222, Slåtteeng/hagemark

Lokaliteten ble nyregistrert sommeren 2008: Lokaliteten grenser til lokalitet 2220 og det er ingen markert overgang fra denne skoglokaliteten. Skogen er mer åpen og det finnes engrester som trolig kan ha større kvaliteter enn den fremvoksende skogen. Området må sees på som en restaureringsbiotop som kan få større kvaliteter på sikt ved gjennomføring av restaureringstiltak. I vest er det inkludert en del gressmark som i dag behandles som plen. Også her er det muligens blodstorkenebbeng dersom man slipper den opp. Slått bør gjennomføres medio august.

Naturtypen er benevnt som hovedtype kulturlandskap, slåtteeng/hagemark. Stedvis inne i skogen finnes rikere engpartier med blodstorkenebb, skogkløver og hvitmaure inne i skogen. Helt vest i skogen, hvor gjengroingen med kratt har kommet langt, er det mye skvallerkål. Osp, ask, lønn og bjørk dominerer i tresjiktet, som mange steder er svært tett. Området har trolig vært hagemark tidligere med beite. Verdien vurderes å være lokal

Bildet viser engrester inne i tett skog i lok. 2222.

(C verdi) da området er preget av gjengroing og det ikke hevdes.

Skjøtsel/hensyn: Bevaringsmålet for denne lokaliteten bør være eng og åpen hagemark med rik flora. Enga bør slå en gang i midten av august og ikke behandles som plen. Det bør ryddes bort alle trær som er mindre enn 30 cm i diameter. Beite kan være et alternativ.

Lokalitet 2221, Dam

Lokaliteten ble nyregistrert sommeren 2008: Dam som ligger mellom skog i vest og hage i øst. Dammen er kun sett på fra skogsiden bak et gjerde og er ikke undersøkt godt. Vannstanden var ganske lav i begynnelsen av juli og dammen var nesten 100% fylt med myrkongle. Dammen bør undersøkes nærmere med tanke på amfibier og invertebrater m.m. Verdien settes til viktig (B verdi) ut fra potensial for funn av sjeldne, kravstore eller rødlistede arter. Dammen virket noe gjengrodd og det bør vurderes hvorvidt restaureringstiltak er nødvendig.

Området inngår i det nylig vedtatte Ekebergskråningen naturreservat, som har klare begrensninger for hvilke tiltak som kan utføres. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet.

Bildet viser hagedammen med en stor populasjon myrkongle.

Andre kvaliteter

Kjerneområde 5

Nedenfor Ekebergrestauranten ligger et mindre område med noe rikere vegetasjon. Her er det lågurtmark og treslag som eik, ask og lønn. Diverse arter av mispel finnes i busksjiktet. Det er fattigere vegetasjon lenger nord og evt. planlagte inngrep/tiltak bør heller gjøres her.

Fremmede arter

Generelt kan sies at undersøkelsesområdet ikke er mye påvirket av fremmede arter. Det finnes noe platanlønn (merket på fig. 1), samt noe gullregn, bøk og edellgran. Det var lite kanadagullris i området, selv på solåpne steder hvor den ofte finnes i store mengder i Oslo i dag.

I dette prosjektet var det ikke ressurser til å gjennomføre en detaljert kartlegging av problematisk fremmede planter. For at nye tiltak ikke skal medføre ytterligere spredning av fremmede planter bør det gjennomføres en slik kartlegging. Resultatene fra

kartleggingen bør være førende for hvordan tiltakene skal utføres, hvordan evt. massehåndtering skal skje og hvordan vegetasjonen skal skjøttes.

Det bør gjennomføres årlige bekjempelsestiltak mot fremmede planter med høy risiko (se artdatabankens svarteliste 2007), slik at disse på sikt ikke forringer eller ødelegger naturtypene. Kjempebjørnkjeks, russekål, kanadagullris, platanlønn og gullregn bør prioriteres i denne sammenheng.

Generelle hensyn

Som vist på figur 1 er det ganske store arealer med verdifulle naturtyper innenfor det undersøkte området. Dersom man på tross av dette ønsker å tilrettelegge for installasjoner er det viktig å velge de områdene som tar minst skade. Områder med fattig vegetasjon bør prioriteres før områder med rikere vegetasjon. Områder med yngre og mer småvokst skog bør prioriteres før gammel skog med grove trær. For å unngå ytterligere fragmentering bør allerede mye brukte områder og områder som allerede er fragmenterte prioriteres før større sammenhengende lommer med lite inngrep.

Nedenfor Ekebergrestauranten er det åpnet opp i den rike furuskogen som vokser langs veien opp til restauranten. Dette har ført til et veldig oppslag av lind som kveler feltsjiktet og danner et tett busksjikt (se bilde under). Dette viser at det kan være flere gode grunner for å unngå for store inngrep i de frodigste og rikeste delene av området.

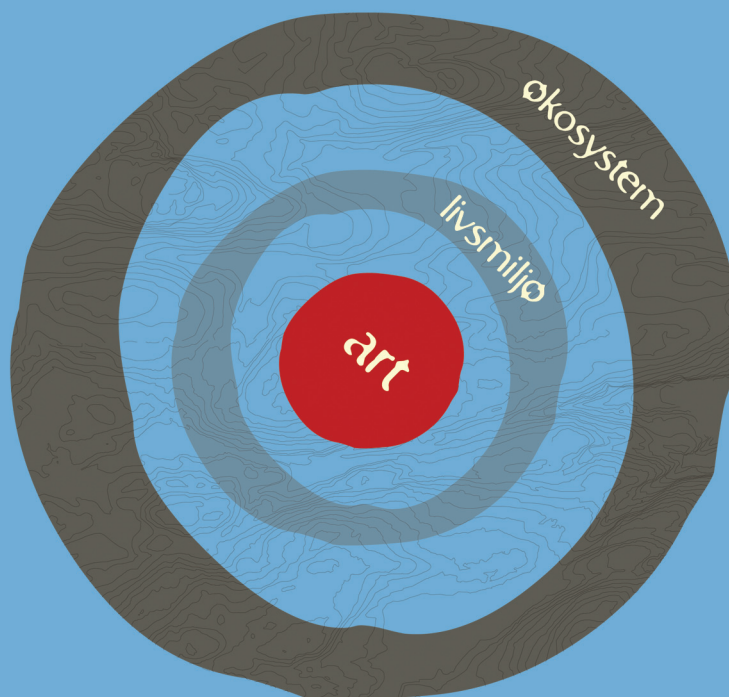

Bildet viser tett lindekratt i område nedenfor Ekebergrestauranten hvor furuskogen er åpnet opp.

Videre arbeid

Denne undersøkelsen er gjort uten forutgående kunnskap om hvor det vurderes inngrep/tiltak. Rapporten bør derfor sees på som et innspill til første del av planleggingen med å utarbeide en landskapsplan for området. Når denne planen konkretiseres, f. eks. i forbindelse med utarbeidelse av en skulpturpark, og man har mer konkrete forslag til

plassering av installasjoner er det mulig å foreta en god konfliktvurdering mellom ulike hensyn. I den forbindelse vil det være behov nærmere kartlegginger/vurderinger av naturfaglige kvaliteter og fremmede planter.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelse utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>